

Η νομισματική δυναμική της βυζαντινής οικονομίας (Αμαλία Κ. Ηλιάδη, Φιλολόγος - Ιστορικός)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=166630>]

Οι αυστηρές ποινές απαριθμούνται στα νομικά κείμενα καθ' όλη τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ήδη από την πρώιμη εποχή του Μ. Κωνσταντίνου, υποδηλώνουν ότι το αδίκημα της παραχάραξης ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο. Ωστόσο για μια ακόμη φορά η νομισματική μαρτυρία παραμένει αρνητική. Κίβδηλα νομίσματα της βυζαντινής περιόδου δύσκολα εντοπίζονται σε μουσειακές ή ιδιωτικές συλλογές. Αυτό πιθανόν να οφείλεται τόσο στην αποτελεσματικότητα του κρατικού ελέγχου, όσο και στη διορατικότητα και την εξυπνάδα του κατόχου των νομισμάτων, που θα πρέπει να ήταν ιδιαίτερα ενημερωμένος για τις βρώμικες πρωτοβουλίες συμπολιτών του.

Ο πολίτης, ο τραπεζίτης, αγωνιά για την τύχη του πλούτου του, προσπαθεί να διασφαλίζει και να προστατεύει το «κομπόδεμά» του. μέσα σε αυτό το πλαίσιο αυτοπροστασίας γεμίζει την επιφάνεια των χρυσών ή ακόμη και των αργυρών νομισμάτων του με δυσνόητα χαράγματα (graffiti), που μόνο αυτός ξέρει και μπορεί να αποκρυπτογραφήσει. Αυτά άλλοτε αποδίδουν τα αρχικά του ονόματός του ή αποτελούν μυστικά σύμβολα του επαγγέλματος ή της καταγωγής του και ακόμη προσωπικούς υπολογισμούς και μετρήσεις. Σύμβολα που φέρουν οπωσδήποτε την προσωπική σφραγίδα εγκυρότητας. Η πράξη αυτή, βέβαια θεωρείται αξιόποινη από το κράτος που έχει την απόλυτη δικαιοδοσία του τον έλεγχο παραγωγής του νομίσματος. Ωστόσο ο πολίτης θέλει να εξασφαλίσει αυτό που αυτός θεωρεί ανόθευτο. Το κράτος αμφισβητεί αυτή την πρωτοβουλία, σε μια προσπάθεια να κατοχυρώσει και να προστατεύσει τους περισσότερους πολίτες από αμφισβητήσεις και τάσεις αποσταθεροποίησης.

Τα βυζαντινά χρυσά νομίσματα αποκτούσαν συνεχώς μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην οικονομική ζωή της Μεσογείου μέχρι τη νόθευσή τους από τον 10^ο αιώνα.

Κατά τον 5^ο και 6^ο αιώνα, οι βυζαντινοί σόλιδοι συσσωρεύτηκαν στην περιοχή της Βαλτικής, αναμφίβολα για την πληρωμή γουναρικών και κατά τον 6ο και 7ο αιώνα σόλιδοι λίγο ελαφρύτεροι συγκεντρώθηκαν στη Γαλλία στις Κάτω Χώρες, στη Σκανδιναβία, τη Γερμανία, στα Βαλκάνια, στη Ρωσία, την Ανατολική Μεσόγειο και τη Βόρεια Αφρική. Στις δύο τελευταίες περιοχές τα βυζαντινά χρυσά νομίσματα είχαν να ανταγωνιστούν από τον 7ο αιώνα και μετά, τη συνεχώς αυξανόμενη κοπή των χρυσών αραβικών δηναρίων.

Τα αποθέματα της αυτοκρατορίας σε πολύτιμα μέταλλα, σε χρυσό και άργυρο, ήταν αρκετά. Είναι πραγματικά χαρακτηριστική η συχνή μνεία των πολύτιμων μετάλλων στον Θεοδοσιανό και στον Ιουστινιάνειο Κώδικα. Τα πρόστιμα εκφράζονται σε ποσότητα αργύρου από την εποχή του Κωνσταντίου σε χρυσό από το 379 και κυμαίνονται μεταξύ 20 και 100 λίτρων. Οι απολαβές των ανώτατων υπαλλήλων σε χρυσό και άργυρο είναι εντυπωσιακές.

Άλλες πληροφορίες μαρτυρούν επίσης για τη σχετική αυτή αφθονία στην Αντιόχεια, το 386, ο δεσμοφύλακας αποσπά από κάθε φυλακισμένο ένα χρυσό νόμισμα κάθε μέρα. Οι διάδικοι που άλλοτε προσέφεραν δώρα στους δικαστές σε είδος τώρα, τους προσφέρουν χρυσό και άργυρο. Ο Θεοδόσιος, το 381 απαγορεύει στους ιδιώτες να δανείζονται χρυσό από τα δημόσια ταμεία. Ο νόμος του 386 ορίζει το ανώτατο ποσό χρυσού και αργύρου που επιτρέπεται να φορτωθεί στις ταχυδρομικές άμαξες σε 50 λίτρες χρυσού και 1000 αργύρου για το δημόσιο, σε 30 λίτρες χρυσού και 50 λίτρες αργύρου για τους ιδιώτες. Στη διαθήκη του

Γρηγορίου του Ναζιανζηνού αναγράφονται κληροδοτήματα σε χρυσό.

Οι πραγματικές βάσεις του νομισματικού συστήματος του βυζαντινού κράτους μπαίνουν από τον Μ. Κωνσταντίνο που επέβαλε το χρυσό κανόνα. Τη βάση του νέου αυτού νομισματικού συστήματος αποτελεί το χρυσό νόμισμα ο «χρύσινος» ή το «νόμισμα» (solidus). Η καθαρότητα του τίτλου και η σταθερότητα του βάρους του χρυσού νομίσματος θα εξασφαλίσουν την υπεροχή του βυζαντινού νομίσματος στη διεθνή αγορά από αιώνες.

Κατά τη βασιλεία του Αναστασίου ξοδεύτηκαν τεράστια ποσά για έργα όπως τα τείχη της Κωνσταντινούπολης ή την οχύρωση και την ανακαίνιση του Δάρας στην Ανατολή. Παρ' όλα αυτά ο παλιός αυτός διοικητικός υπάλληλος που έγινε αυτοκράτωρ, αποδείχθηκε μεγαλοφυής αφού κατόρθωσε να ανορθώσει τα οικονομικά του ανατολικού κράτους σε σημείο ανεπανάληπτο.

[Συνεχίζεται]